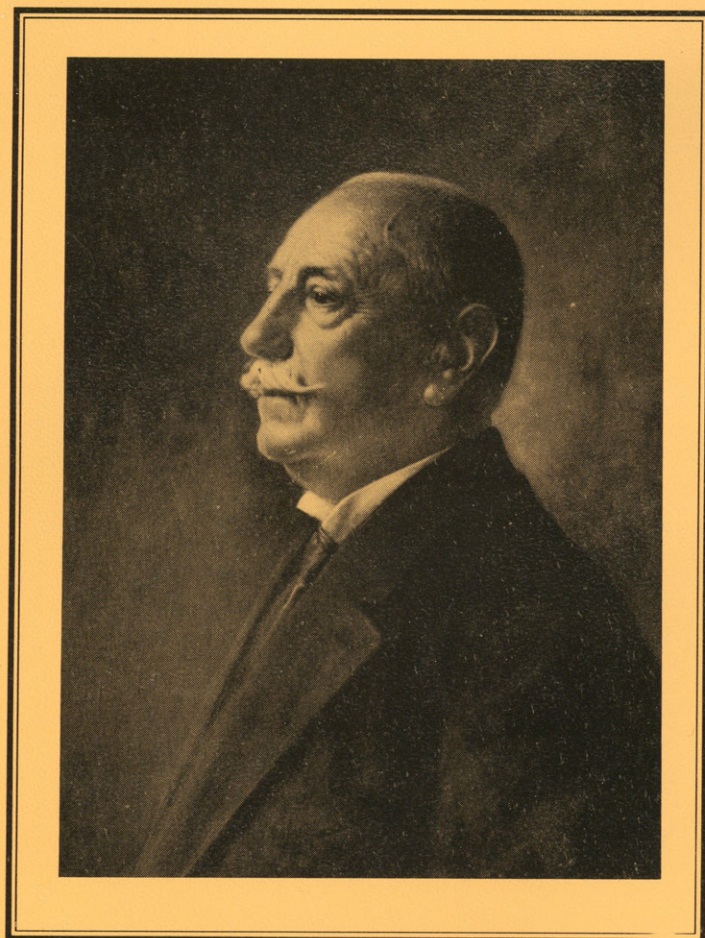

Dr. Lampé László

Dr. Kenézy Gyula
(1860-1931)

Dr. Lampé László

Dr. Kenézy Gyula
(1860-1931)

Lektorálta:
Dr. Juhász Imre
Dr. Uzvölgyi Ferenc

ELŐSZÓ

Az igazi emberi nagyság, az alkotó géniusz valódi értékét az határozza meg, hogy alkotásai mennyiben időállóak, s mennyiben szolgálják a társadalom, az ország fejlődését, a nemzet jólétét, nemzetközi tekintélyét. Az egyetemek viszonylatában napjainkban elsősorban a tudományos eredményeket tekintik mérvadónak, de jelentősen felértékelődtek a menedzseri adottságok is. Dr. Kenézy Gyula professzor esetében a két kritérium szerencsés ötvözetével találkozunk, akinek gyakorlati alkotókészsége szerencsésen ötvöződött a klinikus orvos-tudós kivételes adottságaival, s a nemzet felemelkedése iránt elkötelezett hazafi céltudatosságával.

Örvendetes, hogy az utókor nem felejtette el azokat az érdemeket, azt az alkotó személyiséget, akinek monumentális remekművét, a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Kara épületegyüttesének a megteremtését köszönheti, s amelynek hasznát ma is élvezheti. Emlékét a DOTE Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikájának előcsarnokában elhelyezett dombormű, a DOTE gazdag Kenézy Könyvtára és a Hajdu-Bihar megyei Önkormányzat Dr. Kenézy Gyula Kórháza nevében is őrzi.

Köszönet illeti Dr. Lampé László professzort, a Debreceni Orvostudományi Egyetem Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikája tanszékvezető egyetemi tanárát, aki tanszékvezető elődei példáját követve ezzel a kötettel is igyekszik méltó emléket állítani Dr. Kenézy Gyula professzornak, a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Kara első professzorának, a Debreceni Tudományegyetem Orvosi Kara Szülészeti- és Nőgyógyászati Klinikája első tanszékvezető egyetemi tanárának.

Kiemelkedő érdeme Lampé professzornak, hogy e biográfia megírásával - a történeti hűségen és tárgyyszerű pontosságon túlmenően - a nagy tanszéki előd emberi nagyságát és tragikus sorsát igyekszik olyan tisztelettel, megbecsüléssel és együttérzéssel vázolni, amely alkalmas Kenézy professzor emberi, orvosi és menedzseri nagyságának valódi megörökítésére az utókor számára.

Példamutatóan dicséretes és elismerésre méltó Lampé professzor magatartása annál is inkább, mivel Kenézy professzor emlékét törekedett korábban is úgy ápolni, hogy a nagy alkotó előd alakja és érdeme térben és időben távolodva növekvő fényben ragyogjon.

Debrecen, 1994. november

*Dr. GERGELY LAJOS
rektor*

Dr. Kenézy Gyula élete és munkássága

1860 - 1931

Kenézy Gyula élete és munkássága szorosan kapcsolódik Debrecen város egészségügyének XX. századi kibontakoztatásához és a Debreceni Egyetem megalapításához. Senki annyit nem tett annak érdekében, hogy gyors fejlődésnek induljon városunkban az anya és csecsemővédelem, a gyermekvédelem, az öregek szociális gondozása továbbá, hogy egy új egyetem alapításáért versengő városok közül Debrecen kerülhetett ki győztesen és hogy Európa egyik legszebb egyeteme a rendkívül súlyos gazdasági és politikai körülmények ellenére, az első világháború alatt és után megépülhetett. (Indokolt megemlíteni, hogy a hajdúszoboszlói Református Egyház anyakönyvi bejegyzése szerint neve nem Kenézy, hanem Kenéz. Arra vonatkozóan semminemű feljegyzést vagy adatot nem találtam, hogy az "y" hogyan került a nevébe. A későbbi hivatalos iratok közül néhányban "simándi Kenézy Gyula" nevet olvashatunk.)

Hajdúszoboszlón született 1860. január 4-én. Abban a városban illetve községben, amelyben Högyes Endre, a magyar orvostudomány másik kiemelkedő alakja. Ismerve az életútját és munkásságát méltató írásokat joggal megállapítható, hogy mindazt amit elért és megvalósított, saját tehetségének, szorgalmának, igyekezetének tulajdoníthatjuk. Szegény szülők gyermeke. Az anyakönyvi bejegyzés szerint édesapja Kenéz János szabó mester volt, édesanyja Debreczeni Zsuzsanna talán szülésznő. (Ez utóbbi tény írásos adatok nem bizonyítják, de a kortársak közül néhányan határozottan állították illetve állítják.) Hajdúszoboszlón az 5. tized 1086 számú házában laktak. Az igen szerény szülői támogatás csak a kitűnő tanuló költségeit tudta fedezni. Rokoni segítségre és összeköttetésekre nem számíthatott. Hajdúszoboszlón és Debrecenben kezdte iskolai tanulmányait. Elemi iskolába Hajdúszoboszlón járt, ott kezdte a gimnáziumot is, majd a

híres Református Kollégiumban folytatta és Késmárkon az Evangélikus Liceumban fejezte be. Okos, tehetséges gyermeknek, diáknak tartották, aki sokféle adottságával kiemelkedett társai közül. Szeretett sportolni, énekelni, és több hangszeren játszott. Az iskolai dalárdának nem csak tagja hanem karnagya is volt. Már ezekben az években kitűnt jó technikai érzékével és kez ügyességével. Úgy tűnik, hogy a késmárki évek mély nyomokat hagytak, az ott szerzett élményekre mindig szívesen emlékezett vissza.

(Igen érdekes és további kutatást szükségessé tevő adatokat találunk Fehér Gábor "Az utolsó nagybotos" c., az Exodus kiadó Debrecenben (1940) közreadott írásában. A "Salánky József uram emlékezete" c. 13 oldalas novella utolsó három sora: "Ilyenformán hallottam többször méltóságos K. professzor úrtól elmesélni, hogyan lett ő a szoboszlói szegény árva gyermekből kollégiumi diák." - A novella arról számol be, hogy "... ezrével voltak egyszerű emberek, akik névtelen sorsukban arra a szép tisztességre pályáztak, hogy szerényebb adományokkal segítsék az iskolát vagy legalább egy szegény, ágról szakadt gyermeket segítsenek kitanulni. És itt mindenek előtt adassék legmélyebb tisztelet a debreceni cívisnek, ennek a kiveszőben lévő legsúlyosabb magyar értéknek. Hogy a nagy debreceni kollégium annyi csapás után ma is él és virágzik, az kizárólag az ő egyszerű, erős szívük érdeme... Emlékezzünk meg a sok ezer névtelen közül legalább egyetlen egyről." - Ezután arról olvashatunk, hogy Salánky József uram a debreceni Csapó utca első szegleténél lévő kenyérpiacon - ahol fáintos selmeci pipát akart venni - belebotlott egy nagyszemű, piszkos gyerekbe. - "Ki gyereke vagy hé?! - Kakucsi Juliánna idesanyámé felelte az bátran. - Hát apádat hogy híjják? - Sehogyse. Megholt. - Hát oztán, hogy kerülsz te ide, nem tud anyák eltartani? - Nem, mert kiment szógálni a Nagyhegyesre. - Nincs itt a városban senkid? - Szoboszlóra valók vagyunk, de ott sincsen senkink." - Salánky József azután hazavitte a gyereket, később beadta a kollégiumba bennlakosnak. - Többször szerepel a novellában, hogy a fogadott fiú keresztneve Gyula.)

Egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. Orvostanhallgatóként Mihálkovits professzor anatómiai (bonc- szövet- és fejlődéstani) intézetében is dolgozott és főként a

szövetteni technikát és értékelést sajátította el. Harmadévesként kórbonctani pályázaton második díjat nyer. Ekkor már demonstrátor. Negyedéves korában Makara Lajossal (később a sebészet professzora a kolozsvári egyetemen) együtt elnyeri a nyak kórbonctanára kiírt pályadíjat. Ugyanebben az évben szülészetből sikeres vizsgát tesz, s ennek alapján állami ösztöndíjat kap. A szülészet-nőgyógyászat iránti érdeklődését látva és tehetségét értékelve Kézmárszky professzor meghívja az általa vezetett I.sz. Szülészeti Klinikára gyakornoknak. Nem sokkal később már osztályvezető tanársegéd, még a diploma megszerzése előtt. Minden kedvező feltétele megvolt tehát a tartós és sikeres egyetemi pályafutáshoz, mégis néhány év múlva visszatért a Hajdúságba. Ennek pontos okát nem tudjuk. Legvalószínűbb az, hogy szűknek érezte a tevékenység kereteit az egyetemi klinikán és sokszínűbb alkotó, szervező munkára vágyott. Nem elégítette ki a számára kevés tennivalót nyújtó klinikai élet, ahol nem szárnyalhat szabadon a fantázia, illetve legfeljebb csak szárnyalhat, de a megvalósítás, az alkotás számos lehetősége hiányzik.

A klinikai évek után Debrecenben telepedett le mint gyakorló orvos, de ez a munka sem elégítette ki, noha rövidesen a város legkedveltebb orvosa lett. Kerületi orvosi állást vállalt, majd a megye tisztifőorvosa lett. Ez a munkakör már sokkal inkább megfelelt egyéniségének, amelyben kibontakoztathatta tenniakarását, szervezőképességét és próbára tehetette kivételes munkabírást. Sok nemes szándéka megvalósításához az a szerencsés körülmény is társult, hogy ebben az időben Simonffy Imre volt a város polgármestere több mint húsz éven át. Simonffy ugyanúgy szívügyének tekintette Debrecen fejlesztését, az elmaradottság felszámolását, mint Kenézy. Maguk köré gyűjtötték a hasonló szándékú, tenniakaró lokálpatriótákat és századunk első negyedében igen sokat tettek azért, hogy a város Kelet-Magyarország kulturális, gazdasági, egészségügyi központja legyen. Kenézy hatalmas lelkesedéssel végezte az egészségügy fejlesztését. Előadásokon érvelt, vitatkozott. Szavainak súlya és meggyőző ereje alapját képezte sikereinek, a nemes célok elérésének.

Megvalósult álmai közül elsőként kell megemlíteni a Bábaképezdét, amelynek szakmai terveit és a megoldások számos részletét is maga dolgozta ki a rá jellemző tisztánlátással és nagyvonalúsággal. A kor színvonalán álló intézmény néhány évvel később alkalmasnak bizonyult az egyetemi klinika feladatainak ellátására is. Közel 10 évig és csaknem hasonló ideig a város "központi laboratóriuma" is a Bábaképezdében volt, ahol bakteriológiai, kémiai és szövettani vizsgálatokat végeztek nem csak a kórházi betegek, hanem a városi orvosok betegei számára is. Figyelme kiterjedt arra is, hogy gondosan megfogalmazza a vizsgálati anyagok vételének és beküldésének körülményeit, feltételeit.

A bábaképzés a század elején különösen fontos volt, hiszen a szülések közel 90 %-a háznál zajlott le bábák, többnyire szakképzettség nélküli ún. "cédulás bábák" közreműködésével. A bábaképzés szakmai anyaga a Kenézy által írt tankönyv volt, de gondja volt arra is, hogy kidolgozza a szülésznők tevékenységének szabályait.

Az anyavédelmen kívül a csecsemővédelmet is felkarolta. A Bábaképezdében csecsemőgondozói tanfolyamokat szervezett és az első csecsemővédőnők Kenézy kezéből vehették át oklevelüket. Ezzel is megelőzte korát, hiszen az Országos Stefánia Szövetségben, majd a Zöld Kereszt szervezésében csak évek múlva indult meg a hivatalos védőnőképzés.

Kenézy nevéhez fűződik az Állami Gyermekmenhely létrehozása. Az intézmény égetően fontos szociális feladatokon kívül kórházi és szakorvosképző funkciókat is ellátott, s az orvosképzés megindulásakor pillére volt az egyetemi feladatoknak. Nem hagyható említés nélkül a Szegényház, a leginkább rászorulóknak szépen berendezett otthona, szintén Kenézy erőfeszítéseinek eredménye.

A közegészségügy fejlesztése érdekében vízvezeték hálózat és csatorna rendszer terveket készített és az előkészítés munkájából, s a talajvíz vizsgálatokból maga is tevékenyen ki vette részét.

Kenézy Gyula már az eddig felsorolt intézkedéseivel is beírta nevét azok közé, akik a legtöbbet tettek az egészségügy fejlesztéséért Debrecenben. Ennek az elismerésnek

ad hangot a Debreceni Képes Kalendárium 1912-ben megjelent 12. kötete (72-73. oldal):
"... városunk közönsége tisztelettel és szeretettel veszi körül Kenézy Gyula dr. nemes egyéniségét és benne városunk egyik legértékesebb munkaerejét becsüli. Ez a szeretet és becsülés nem szünetel, hanem erősödik és bizonyára vele maradnak élte fogytáig. - Legyen élete továbbá is áldásos és hasznos és érje meg eszméinek győzelmét minden vonalon. - Ez lesz fáradozásának legszebb jutalma!" - Mindez azonban csak a kezdet és legnagyobb érdemeket azzal szerezte, hogy segítette kiharcolni Debrecen számára egyetem létesítését és főszerepet vállalt annak megépítésében, létrehozásában. Ennek bemutatása előtt röviden ki kell térni a debreceni felsőfokú képzés és oktatás történetére.

Debrecenben a Református Kollégiumban több mint 400 éve folyik főiskolai oktatás. Kezdetben hittudomány és bölcsészettudomány volt a fő diszciplína, de a 18. században már híressé vált a Kollégium a természettudományok oktatásában is. A Kollégium négykarú - tehát teljes - egyetemmé fejlesztés igényéről a 19. század közepén már történik említés. Hivatalos megnyilatkozást első alkalommal a Kollégium új épületének alapkövét letétele alkalmából tartott beszédében Dr. Török József orvostanár fogalmazott meg 1870. május 5-én. Ő még állami egyetemet említ, mivel "... az egyháznak és a városnak nincs elég anyagi ereje". Vele ellentétben sokan protestáns egyetemet kívántak alapítani. A Kollégium tanári kara 1874. április 10-én kelt memorandumában hangsúlyozza, hogy a magyar református egyház érdekei mulhatatlanul megkövetelik egy magyar protestáns egyetem felállítását. A tanári kar kívánalmát támogatta a tiszántúli református egyházkerület is. A református zsinat 1891-ben gyűjtést indított a protestáns egyetem alapításáért. Később tehát még ezzel a törekvéssel is meg kellett harcolnia Kenézynek, hogy ne egyházi, hanem állami egyetem létesüljön.

Egy harmadik egyetem felállításának szükségessége az ország vezető testületeiben is megfogalmazódott. A képviselőház közoktatási bizottságában 1883. május 7-én élénk vita folyt erről a kérdéstről. Eötvös, Than, továbbá három orvos - Markusovszky, Fodor és Korányi Frigyes - támogatta az indítványt, mások viszont a már meglévő két egyetem

fokozott támogatását tartották fontosabbnak. Ismét mások egy harmadik egyetemet orvosi fakultás nélkül ajánlottak a hatalmas költségek miatt (pl. Eckmayer Ágost).

Ezekben a küzdelemmel felérő vitákban igen fontosnak bizonyult Szabó József városi főszámvevő javaslata 1896-ban: az orvosi fakultás Debrecenben történő felállításának megkönnyítése érdekében a város bocsássa a létesítendő egyetem céljaira a bábaképezdét, a városi közkórházat és a megfelelő területet. A Városi Törvényhatósági Bizottság közgyűlése 1908-ban fogadta el ezt a javaslatot és elhatározta 12 intézet, egy központi épület és kazánház illetve gépház felépítését. - Kenézy látta, hogy a bábaképezde és a kórház meglévő épületei csak átmenetileg lesznek alkalmasak az oktatás céljaira, ezért egy egyetem tervezetét készített, ami azonnal megnyerte Apponyi Albert miniszter tetszését is. - A város több mint 112 hold területet biztosított a Nagyerdőben (ugyanakkor kikötötte, hogy a kivágásra kerülő fák mindenkor a város tulajdonába mennek át). Mindezek mellett a város épületenként (klinikai osztályonként) 5000 aranykoronát ajánlott fel.

Debrecen Szabad Királyi Város Tanács 1908-ban Kenézy Gyula javaslatára az egyetem létesítését szorgalmazó "Állandó Egyetemi Bizottságot" hozott létre, amely Kenézy elnökletével tevékenykedett. Ugyanebben az évben őt az egészségügy fejlesztéséért és munkássága elismeréseként rendkívüli egyetemi tanárrá nevezték ki.

A Városi Tanács 1912. június 13-án úgy határozott, hogy megbízza Korb Flóris műépítésszel egy vázlatos terv elkészítésével.

A vállalt terhek nagyobb része a városra hárult. A város terhei: belgyógyászat 86 ágy, sebészet 86 ágy, szemészet 84 ágy, bőrgyógyászat és bujakór 84 ágy, két fertőző pavilon 82 ágy, összesen 416 ágy 1.804.678 aranykorona értékkel. - Az állam által vállalt terhek: a 416 ágy felszerelése és további 218 ágy létesítése összesen 1.528.978 aranykorona értékben. Ehhez hozzá kell venni a város által felajánlott területet és az építkezés költségeit is. (Kenézy a minisztériumhoz 1918. november 19-én írt indulatos levelében nem alaptalanul jegyzi meg, hogy "az egyezés szerint Debrecen nem megkapta, hanem megvette az egyetemet.")

A minisztérium és az országgyűlés látva Debrecen város páratlan áldozatkészségét és a vezetők kitartó utánjárását, 1912. július 7-én végleges törvénytervezetet fogadott el (XXXVI. törvénycikk) az egyetem létesítéséről. A törvénynek volt egy kitétele, amely keserű szájízűt okozott az egyetem híveinek. Kimondta, hogy az orvosi kar a "fokozatos fejlesztés elve" alapján állítandó fel. Az Országos Törvénytárban 1912. július 11-én jelent meg Ferenc József császár aláírásával a törvény.

A tervezési munka 1912 végén elkezdődött, a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium pedig 1913. május 23-án elrendelte az építkezés előkészítését és megkezdését. A Korb Flóris által készített terv öt részből állott:

- I. az orvoskari telep,
- II. a központi épület, a könyvtár, a természettudományi épületek,
- III. botanikus kert, üvegház,
- IV. tanári villalakások,
- V. ifjúsági sporttelep.

Kenézyt 1914-ben kinevezték a négyfakultásos Debreceni Tudományegyetem első nyilvános rendes tanárává és később az ő javaslataira nevezték ki az orvoskar első professzorait.

Nem árt emlékeztetni arra, hogy 1914-ben a sarajevói merénylet után kitört az első világháború.

A minisztérium Kenézyt 1915. május 27-én az építkezés miniszteri biztosává nevezte ki igen nagy hatáskörrel. Megbízták az orvoskari telep tervezési, építési munkáinak felügyeltével, irányításával. Idézet egyik írásából:

"Megállapodtunk, hogy az összes intézeteket rövid időn belül egységes terv szerint felépítjük. Mind a négy kart egy telepen helyezük el. Így a másik három kar hallgatói is állandóan érintkezve az orvosi meg a természettudományi karok tanulóival: megismerik a most uralkodó természettudományos alapon álló világbölcseletet is.

Megvalósítani kívánjuk, hogy a tanár minél intenzívebben érintkezzen a hallgatókkal természetesen a segédtanító személyzettel is. Hogy ez lehető legyen, a tanárok lakásait is az egyetem telepén kívántuk elhelyezni. Meg természetesen az egyetemi hallgatók internátusait is. Önként érthető, hogy az egyetemi telepen létesíteni kívánunk minden olyan intézményt, amely a hallgatók testi és szellemi nevelését szolgálja. Ezért építünk sporttelepet is. Ilyenformán a Nagyerdőre egy kis eszményi várost tervezünk."

Az orvosi kar megalakulásakor (1918. október 19.) jegyzőkönyvben rögzítették: "A debreceni egyetem orvosi karának mai megalakulása legfőbbképpen Kenézy Gyula ömértósága fáradhatatlan munkásságának köszönhető, mely lehetővé tette, hogy minden nehézség dacára a háború közepette is megvalósuljon a magyar kultúrának ez a vívmánya." A legtöbb feladat és tennivaló még ezután következett.

A felvételi épület 1918 nyarán elkészült, a központi gépház, a mosóház, a konyha és több klinika épülete is tető alatt volt, de a háborút követő évek gazdasági nehézségei akadályozták a befejező munkálatokat és a felszerelést, a belső berendezést. Még 1921-ben is a város különböző területén lévő kórházi vagy más épületekben kezdték meg az elméleti intézetek és a klinikák az első tanévet 1921 novemberében.

Az elméleti intézetek többsége a DEMKE épületében kapott helyet, az Élettani, a Kórtani, a Kórbonctani Intézetet pedig az adminisztratív épületben helyezték el. A klinikák közül néhány a városi kórházban kapott otthont, a Belklinika, a Sebészeti Klinika és a Budapestről áthelyezett Röntgen Intézet pedig a Tüdőszanatóriumban. A Szülészeti Klinika a Bábaképző Intézetben kezdte meg munkáját. A folyamatosan elkészült új épületekbe 1923-1927 között költöztek be a klinikák és az elméleti intézetek.

Az Egyetem vezetői és a hivatalos szervek már a húszas évek elején szükségét látták annak, hogy elismeréssel illessék Kenézy professzor fáradhatatlan és sikeres munkáját: 1924. május 7-én az Egyetem díszdoktorává avatták a kollégium dísztermében. Idézetek az ünnepélyes eseményen elhangzott beszédekből: "Hogy e hatalmas alkotás a súlyos csapásoktól látogatott nemzetünk jelen szomorú korszakában megvalósulhatott, ezt nagyrészt Kenézy Gyulának köszönhetjük. - Nemes becsvágytól

táplált lelkének egész hevületével, fejlődésért lelkesülő szívének minden dobbanásával a kitűzött nagy cél megvalósításának élt. - Kenézy Gyula jól tudta, hogy munkájának ellenértéke nem az a formális elismerés, mellyel kortársai jutalmazhatják. ... Látta mindezt a csaknem beláthatatlan hasznot, melyet műve a magyar nemzetre az idők folyamán árasztani fog. A magasztos eredmény tudata volt az a ki nem apadó kútforrás, melyből Kenézy Gyula a lelkierőt merítette, hogy az oly sokszor és oly sok alakban feltornyosuló akadályok ellen újra és újra ostromra kelhessen. A nagy küzdelem fényes sikerének szemtanúi vagyunk. Mi a debreczeni egyetem tanárai legjobban tudjuk, hogy méretében herkulési, gyümölcszeiben legáldásosabb feladatot oldott meg Kenézy Gyula kollegánk. Egyetemünk Tanácsa ezért a legnagyobb örömmel csatlakozott az orvosi kar azon szándékához, hogy Kenézy Gyula iránti hálóját honoris causa doktorrá avatásával külsőleg is kifejezésre juttassa. " (Orsós Ferenc rektor)

Dr. Belák Sándor dékán: "Én Dr. Belák Sándor egyetemünk orvostudományi karának e.i. Dékánja tisztemhez kötött hatalmamnál fogva Méltóságodat, egyetemünk szervezése és fejlesztése körül szerzett érdemei elismeréséül az orvostudományok honoris causa doktorává avatom...". Az avatást követő beszédében Belák professzor többek között a következőket mondta: "És amikor íme meghajolunk parancsoló, alkotó egyéniséged előtt, üdvözlünk ... és azt kívánjuk, hogy Te alkossál továbbra is. Alkossál, karöltve fenkölt társaiddal, akiknek baráti kezét szorítva megalkottátok azt, aminek már ma is Európa jár csodájára... ". Ezt követően Dr. Tóth Lajos államtitkár és Dr. Magoss György polgármester üdvözölte meleg szavakkal az ünnepeltet. - Kenézy professzor meghatva mondott köszönetet: "Úgy érzem, hogy az én tiszteletbeli doktordiplomám nem az én törekvéseimnek az elismerése. Vagy legalább nemcsak annak elismerése. Sokkal inkább annak a sok hasznos eredménynek a jutalmazása, amelyet a nagyközönség használ és élvez - mióta az orvosi kar is megkezdte működését. Mert nem áll az, hogy "in magnis et voluisse satis est". A világ mindig csak az eredményeket látja... Hálás szívvel köszönöm mindenkinek a támogatását, aki csak a segítségünkre volt... A legtöbbel tartozom az orvosi karnak. Nemcsak azért, mert a tiszteletbeli doktorságot egyenesen az

ő nagylelkűségének köszönöm, hanem főképpen azért, hogy az én gyengéimet mindenkor türelemmel, elnézéssel, szeretettel fogadták... Aki csak megfordul a nagyerdei telepen, mindenki a legnagyobb elismeréssel dicsérte annak szépségét, célszerűségét, sőt páratlanságát... Hálásan köszönöm a meg nem érdemelt sok jó indulatot és kérem, ajándékozzanak meg velem még hátralévő napjaimra is."

A Szülészeti Klinika épületében sorrendben az utolsóként 1927 nyarán-őszén kezdődött meg a munka.

A Bábaképző Intézet, amely 1896-ban épült 60 ágygal, 1921-től kezdve szolgálta az egyetemi oktatás feladatait. Ezekben az években évi 2000 beteget ápoltak, a szülések száma 800-1000 volt, a nagy műtétek száma 300. Az induló klinikának 11 orvosa volt: 3 tanársegéd (Miskolczy Kálmán, Hamrák Ferenc, Toronyi Tibor), 3 díjas gyakornok (Csiky János, Mayer Elek, Gál Gyula) és 5 díjtalan gyakornok (Barabás Lajos, Imre Gábor, Hoor Ete, Fátyol Csongor és Soós Zoltán).

Az új Szülészeti Klinika nem az akkori jelennek, hanem a jövőnek épült. A 3 emeletes főépületben és a hozzá csatlakozó két pavilonban 160 ágyat helyeztek el. A főépület földszintjén az igazgatói irodák, dolgozószobák, járóbeteg rendelések, a röntgen és a klinikai laboratórium valamint a tanterem és a porta, az I. emeleten a szüléset (szülőszoba, terhespatológia, gyermekágyas osztály, újszülött osztály), a II. emeleten a nőgyógyászati osztály, az abdominális és a vaginális műtő, a III. emeleten a bábaképző intézet került elhelyezésre. - Kenézy korszerű szemléletére vall, hogy külön pavilont tervezett a szülészeti szeptikus és külön pavilont a nőgyógyászati szeptikus, fertőző betegek számára.

Az új épületben a működés első esztendejében 44.838 ápolási napon 2.780 beteget ápoltak. A szülések száma 988, a nagyobb műtétek száma 150 volt. Az orvosok száma 14: egy adjunktus (Probstner Arthur), 6 tanársegéd (Soós Zoltán, Hoor Ete, Mayer Elek, Kerekes Lajos, Kontsek Béla, Imre Gábor), egy díjas gyakornok (Nagy Ferenc), 6 díjtalan gyakornok (Láng György, Magyary Cornel, Csáky Gergely, Lőrincz Ernő, Raics Jenő és Fekete Károly).

Már korábban felépült a klinikával szemben a professzori lakás, a Kenézy villa, amelyben jelenleg az orvoskari könyvtár működik. Az egyik akkori újságban (Debreczen 1927. május 13.) a következőket olvashatjuk: "Ahogy elhagyja a látogató a klinikát, szemben találja magát Kenézy professzor új lakásával. A sors kegyes volt a tudós professzorhoz, akinek megadatott az, hogy évtizedek fáradoalmának, harcának gyümölcsét, évtizedek álmainak álmát kőbe faragva láthatja - a nap minden órájában: a debreceni egyetem szülészeti klinikáját."

Kenézy legmerészebb álmai tehát nagyrészt megvalósultak. Felépült Európa egyik legszebb egyeteme benne az orvoskarral, a szülészeti klinikával ideális környezetben és lényegében zavartalanul folyt az oktatás, a gyógyítás és megindulhatott a tudományos tevékenység. További óriás erőfeszítésekre volt azonban még szükség, hogy az első világháború alatt és az azt követő nehéz években az álmok teljessé váljanak. És ekkor, az eredményes és sikeres évek után szomorú és tragikus évek következtek Kenézy életében. Egyik sorscsapás a másikat érte. Előbb elvesztette hangját, aminek hátterében sajnos gégerák volt. Nem tudta előadásait megtartani, és nem tudott előszóval érvelni. Több súlyos műtéten esett át, s az egyik műtét alkalmával egészen szokatlan és tragikus módon veszítette el feleségét (Bársony Lujza, a budapesti neves szülész professzor nővére), aki vele együtt gondolkozó és őt mindenben segítő, hű társa és kiegészítője volt egyéniségének: a gégerák miatt tracheotomiát végeztek s az altatás közben asphyxia, majd szívmegállás lépett fel, amit igen nehezen tudtak elhárítani. Felesége a műtő előterében - a Szülészeti Klinikán történt a műtét - aggodalommal és izgalommal várta a műtét befejezését. Amikor az asphyxia miatti élesztés folyt és már minden veszni látszott, egyik orvos úgy tájékoztatta a feleségét, hogy a férje meghalt. Persze az is lehet, hogy a feleség nem jól értette a tájékoztatást. Kétségbe esve hazaszaladt és a lakásukban öngyilkos lett. Már menthetetlen állapotban találták, amikor tudatni akarták vele az örömhírt, hogy az élesztés sikerrel járt. - A Hétfői Napló (1928. április 16.) arról számolt be, hogy ideges állapotban idegcsillapító helyett mérget vett be és néhány perc múlva elvesztette eszméletét. "Kenézy professzor feleségét nyomban a leggondosabb ápolás alá

vetették, az 54 éves úriasszony szervezete azonban nem tudott megbirkózni a gyilkos méreggel. Két és fél napi kínos szenvedés után, vasárnap reggel 9 órakor kiszenvedett." - Röviddel ezután elvesztette alkoholista, narkomániás lányát is (K.G. jogász professzor elvált feleségét) szintén tragikus körülmények között.

Munkáját az új klinika épületében csak rövid ideig tudta ellátni, főleg az adminisztrációt, az igazgatást tartotta kézben. Mind ritkábban és csak a déli órákban sétált át a klinikára. Egyre inkább helyettese Probstner Arthur adjunktus, később magántanár (kitűnő felkészültségű szakember, aki 1925-ben Budapestről került a klinikára, 1928-ban habilitálták magántanárrá) irányította az intézetet, Kenézy professzor nyugállományba vonulása után 1931 júliusig mint megbízott igazgató. Egyre súlyosbodó betegsége arra kényszerítette, hogy 1930 nyarán nyugalomban vonuljon. Kiköltözött a professzori villából a Poroszlay úti kis házába, szőlőskertjébe, ahol magára hagyott egyedült élt.

Árvay Sándor professzor, aki mint fiatal orvos, "díjtalan gyakornok" 1928-1930 között a klinikán dolgozott és 1930 őszén külföldi tanulmányútra indult, meglátogatta kedves és tisztelt tanítómesterét. "Ott ült szegény Kenézy professzor szép kis kertjében, karosszékében, s mellette feküdt szép magyar komondor kutyája. Életemben akkor láttam először elzékenyülve, amikor kezét kutyája fejére tette, s tőle búcsút véve alig hallható hangon suttogta könnyekkel a szemében: látod, a Bodri megmaradt nekem, ő mellettem van s ő nem is fog elhagyni soha". -

"Így élte szörnyű csapások súlya alatt életének utolsó esztendejét, így halt meg magányosan, mindenkijét elveszítve, mindenkitől elhagyatottan az az ember, aki egész életét másoknak szentelte", írja Árvay professzor.

1931. november 26-án halt meg. A Debreczen, Keletmagyarországi Napló többek között így adott hírt haláláról (november 27.): "Egy tragikus élet zárult le tegnap: Kenézy Gyula nincs többé. Nevezhetjük őt a város fejének, koronázatlan királyának, nem a cím, a tény a lényeges. Debreczen város közéletében a háború előtt nem történhetett semmi Dr.Kenézy Gyula nélkül."

Két nappal később (november 29.) ugyanez a napilap részletesen beszámol a gyászszertartásról: "A hűvös idő ellenére is ezrek és ezrek mentek el a temetésre, hogy végbúcsút vegyenek a szív és tudás emberétől." - Az ősi Kollégium dísztermében ravatalozták fel. Az egyetem nevében Neuber Ede rektor mondott búcsúbeszédet. "Mély szomorúsággal szíveinkben álljuk körül ezt a koporsót, mely örökre magába zárta annak a férfiúnak halandó porhüvelyét, akinek kétségkívül hervadhatatlan érdemei közé tudható be, hogy a Tisza István tudományegyetem Debrecen városában nyert elhelyezést, melynek nevében szomorú kötelességem búcsúzni Tőle!" ... "Aranybetűkkel írtad be nevedet Debrecen városának történetébe..." ... "Szellemed, mely manapság párját ritkító sokoldalúsággal az emberi tudás és kultúra gazdag skálájának minden színfoltját szomjúhozta, minden problémájába elmerült, minden zugába bevilágított lámpásával, nagyobbra tört, s már egy negyedszázaddal ezelőtt, 1906 őszén megálmodta a Nagyerdő tüneményes álmát, tündérregéjét: a debreceni tudományegyetemet." - Az orvosi fakultás nevében Dr. Bodnár János dékán búcsúzott: "... Íme megvalósult szép terved és most gyönyörködhetél volna benne. Ravatalodat könnyező szemekkel álljuk körül. A boldogtalanságból sok jutott osztályrészedül, de az igazságot fürkésző lelked mindig megtalálja az enyhülést. Szeretett Gyula bácsi, álmodjál csendben." - A szertartás ezen első része után a koporsót gyászkocsira tették s megindult a menet a Nagytemplom felé. - A koporsót a Nagytemplom előcsarnokában ravatalozták fel ismét, majd Csikesz Sándor egyetemi tanár tartott "mélységes gondolatokat tartalmazó prédikációt". - Ezután a halottat ismét gyászkocsira tették és a hatalmas gyászmenet elindult a Szent Anna utcai r.kat. temető felé. A sírnál, a koporsó mellett Dr.Kovács Ferenc professzor, a már kinevezett tanszéki utód "könnyes szemekkel, elcsukló hangon búcsúzott nagy elődjétől" írja az újság. "A Te jótékony munkád gyümölcsét élvezzük most... ígéretet teszek, hogy az az intézet, amelyet átvettem, emléked híven őrzi." Ezt követően még Dr.Hüttl Tivadar professzor az Orvosegyesület utolsó üdvözetét tolmácsolta az elhunyt díszelnöknek, Dr.Belák Sándor egyetemi tanár az Országos Orvosszövetség, Dr.Probstner Arthur a volt

tanítványok nevében búcsúzott. Hamvait hűségese felesége mellé, a Szent Anna utcai r.katolikus temetőben helyezték örök nyugalomra.

Hogyan is lehetne összefoglalni Kenézy Gyula professzor orvosi és szervezői munkásságának főbb eseményit és állomásait? Milyen "funkciókat" töltött be tartalmas élete során?

Volt Debrecen város kerületi főorvosa,

Debrecen város tisztifőorvosa,

a Bábaképző Intézet alapítója és igazgatója,

a Debreceni Közkórház főorvosa és igazgató főorvosa,

a Debrecen Egyetem első egyetemi rendkívüli tanára (1908),

a Debreceni Egyetem első egyetemi nyilvános rendes tanára (1914),

az orvosi fakultás (akkor még csak tervezett fakultás) első professzora, a Bábaképző Intézetben működő Szülészeti Klinika első igazgatója (1916),

az egyetemi építkezések miniszteri biztosa (1915),

az Orvosi Kar dékánja (1918-19),

az Orvosi Kar prodékánja (1919-20),

a Debreceni Egyetem rektora (1920-21),

a Debreceni Egyetem prorektora (1921-22),

az Orvosi Kar honoris causa doktora (1924).

Kenézy Gyula egyike volt azoknak a kiemelkedő hazafiaknak és vezetőknek, akik felismerték, hogy Magyarországnak ezen a területén, a Hajdúságban egyetemet kell létesíteni annak érdekében, hogy a lakosság kulturális fejlődése és egészségügyi ellátása felzárkózhasson a műveltebb országokéhoz. Ennek a nemes törekvésnek leglelkesebb szószólója és "harcosa" volt. Tekintélyét, szónoki képességeit, emberi, politikai és szakmai kapcsolatait felhasználta valamennyi fórumon, hogy a harmadik egyetemért folyó küzdelemből Debrecen város kerülhessen ki győztesen. Így érvelt: "Debrecenben rendelkezésre áll a magyar nép ős ereje, szokása, természete, s ha lehet különleges magyar kultúráról beszélni, az legkönnyebben Debrecenben indulhat fejlődésnek".

Amikorra megszületett az elhatározás, Kenézy már megálmodta és megtervezte a város legszebb helyén, a nagyerdőben a leendő egyetemet. Széles látókörét és tisztánlátását bizonyítja az általa megfogalmazott terv: "Megállapodtunk, hogy a négy kart egy telepen, a Nagyerdőben helyezük el. Így a másik három kar hallgatói is érintkezve az orvosi és a természettudományi karok hallgatóival, megismerik a természettudományos alapon álló világbölcseletet is. "Már akkor terveztük, hogy a hallgatóknak vitaestéket rendezünk tanáraik vezetése alatt". "Szükségesnek látjuk és megvalósítani kívánjuk, hogy a tanár minél intenzívebben, minél közvetlenebbül érintkezzék a hallgatókkal, de természetesen a segéd tanító személyzet is." "Szükséges, hogy a tanár ne csak oktassa, de életével és példamutatásával, élettapasztalataival mint idősebb bátyja vagy atyja nevelje is a hallgatókat" - írja 1912-ben. "Hogy ezt lehetővé tegyük és megkönnyítsük, ezért kívánjuk a tanári lakásokat és az internátusokat is az egyetemi telepen elhelyezni. Önként érthető, hogy az egyetemi telepen létesíteni kívánunk minden olyan intézményt, amely a hallgatók testi és szellemi nevelését szolgálja, pl. sportpályát is." További idézet Kenézy terveiből: "Az egyetemet közművelődési főtényezőnek is tekintem. Ezért még azt is tervezzük, hogy a telep arra rendelt helyiségeiben ismeretterjesztő felolvasásokat, előadásokat, tanfolyamokat is rendezünk. Időről időre pedig olyan mulatságokat, amelyen a város és a környék lakossága is részt vesz. Ezen az úton az idegenből hozzánk szakadt hallgató is érzi a családi tűzhely melegét és az egyetem művelő, nemesítő hatással lesz a környék és a város lakosságára is."

Kevés szó esett eddig Kenézy Gyula emberi tulajdonságairól. Nyilvánvalóan polihisztor volt és kivételesen sokoldalú volt. Éles elme, hatalmas akaraterő, a lényegest a lényegtelenről elkülönítő világos észjárás jellemezte. Véleményt, és pedig hozzáértő véleményt fogalmazott meg a tiszai hajózás fejlesztéséről, a hajóépítés számos részletkérdéséről. Ismerte a könyvkötészetet, a hangszerkészítést (például kiváló minőségű hegedűket faragott), de jól használható távcsövet, villamosgépeket sőt rádiót is fabrikált. A meghibásodott zongorát szétszedte, majd felújítva ismét használhatóvá tette. Elismert szakértője volt a jogászatnak és szaktekintélynek fogadták el a

növénytanban és az állattanban. Növényházát nagy szeretettel és szakértelemmel gondozta. Örömet talált a "fotografálásban" és kitűnően ismerte a színes fényképezés technikáját, alkalmazását. - Korabeli leírásokból tudjuk, hogy a klinika számára első alkalommal úgy vásárolt röntgen készüléket, hogy előtte külföldön heteken át tanulmányozta a gép működését. - Arról is van feljegyzés, hogy a Bábaképző Intézet meghibásodott áramfejlesztő telepét saját kezűleg javította meg, miután a "szakemberek" nem találták meg a hibát és a megoldást.

Üzleti vállalkozásokat is kezdeményezett, ezeket azonban nem kísérte siker. Javasolta gyárak, bankok alapítását, de nem talált megfelelő partnerekre és a kezdeményezések kudarcot vallottak. Ezek azért is okoztak keserűséget számára, mert nem saját céljaira akarta fordítani a remélt nyereséget, hanem egyetemi és kulturális létesítményeket kívánt támogatni. Kedvelte a művészeteket és egyik-másik ágának saját maga is művelője volt. Már szó volt arról, hogy diák korában karmester volt, később jól használható hegedűt készített. Több hangszeren játszott. Szerette az irodalmat és a képzőművészetet. Felkarolta a művészeteket és vendégszeretetével tüntette ki a Debrecen városban megforduló művészeket. Házában rendszeres volt a művészek találkozója a város és az egyetem prominens személyiségeivel.

Szerette az egyszerű embereket. Gyakran kereste a hortobágyi csikósok, pusztai emberek társaságát. A Hortobágyra sokszor látogatott ki és ott részt vett a csikósok tevékenységében: etette, itatta az állatokat, segített a gulyás főzésben, együtt énekelt a parasztokkal és szívesen hallgatta elbeszéléseiket, meséiket. Szívesen töltötte az éjszakát szabad ég alatt, a legegyszerűbb körülmények között.

További emberi tulajdonságairól színesen számol be Probstner Arthur, személyes élményei alapján. "Sokoldalú nagy tudás, hatalmas akaratú jellemezték. Jelentős, nem mindennapi egyéniségét már külső megjelenése is elárulta. Magas termete, boltozatos homloka, szépen mintázott feje, érdekes metszésű arcvonala rávallott nagy szellemi képességeire. Aki fürkésző pillantású, értelmes szemébe nézett, érezte, hogy súlyos egyéniséggel áll szemben. Az első benyomás hatását megerősítette és fokozta a vele való

együttlét. Sokszor szinte lenyűgözte az embert. Személyes varázsa nagy volt, természetes azonban, hogy sokágú tevékenységében sokszor került ellentétbe embertársaival, akiket, ha szembeszálltak vele, nem kímélt. Így hosszú pályafutásán nemcsak barátokat, de ellenfeleket sőt ellenségeket is szerzett. Céljai, törekvései érdekében néha erőszakos volt és szinte visszaélt szellemi fölényével. Átható nézésével belelátott az emberek lelkébe és hamar tisztában volt azzal, akivel beszélt. Csodálatos, hogy ennek ellenére az emberek megítélésében nagyon nagy teret engedett a subjectivismusnak."

Bár mindenkire, még ellenfeleire sőt ellenségeire is mindig kedves volt, igazi barátságot nem kötött, meghitt barátai nem is voltak. Felesége volt az, akivel mindent megtárgyalt és aki mint hűséges társ vele együtt gondolkodva segítette és támogatta őt. Arról is nevezetes volt, hogy szeretett röviden fogalmazni, kizárólag a lényegre törekedve és ellenvéleményét határozottan és világosan megmondta. Esetenként hirtelen haragra lobbant, s ilyenkor nem kímélte vitapartnerét.

Egyik tanítványa (Raics Jenő) jellemző tulajdonságának tartotta türelmességét, a testi és lelki bajok fegyelmessé elviselését. Sok-sok éven át voltak szívpanaszai, ritmuszavarai, s ezek miatt gyakran töltötte álmatlanul az éjszakát. Ezekről azonban csak felesége tudott, munkatársai sosem látták fáradtnak. Türellemmel és nagy lelkierőre valló bölcsességgel viselte életének utolsó éveiben a sok családi tragédiát és a súlyos betegsége okozta testi és lelki szenvedéseket is.

Milyen orvos volt Kenézy Gyula?

Kivételes kézügyessége már fiatal korában ismertté vált. Jó minőségű hegedűt készített, bonyolult eszközöket, készülékeket, műszereket tudott megjavítani, akár a meghibásodott zongorát is szétszedte és tökéletesen felújította. Műtéteit is a kézügyesség, nehéz helyzetekben is a világos és egyedül helyes felismerés megtalálása továbbá az anatómia kiváló ismerete jellemezte. Gyorsan, szépen operált, műtétei jó hangulatúak voltak, a résztvevők számára tanulságosak.

Kivételes orvosi gondolkodására mutat az a tény, hogy többször hangsúlyozta a szervezet egészének szemléletét egy-egy betegség megítélésekor. A beteg ember szervezetét egységes egésznek tekintette és azt igyekezett tanítványaival is elfogadtatni. Arra is vannak adatok, hogy igen fontosnak tartotta a beteg lelki világának, pszichológiai problémáinak megismerését és orvoslását az alapbetegséggel egyidőben. Érdekes adat, mely szerint felismerte a belső elválasztású mirigyek működésének elméleti és gyakorlati jelentőségét.

Napjainkban is sok korszerű vonást találunk felfogásában a klinikai munkát illetően. Szükségesnek vélte a "területi" munkát, azaz a terhesgondozást, az anya- és csecsemővédelmet, a nőbetegek ambuláns ellenőrzését. Abban az időben a szülések döntő többsége háznál zajlott le, ezért is volt elengedhetetlen a bábaképzés megszervezésén kívül a bábák szakmai irányítása, munkájuk rendszeres ellenőrzése, ezáltal a klinika és a "terület" szoros együttműködése. Mindez a törekvés és gyakorlat századunk első két-három évtizedében, amikor a "Szülészeti Rendtartás" (Tauffer) csak kialakulóban volt.

Tudományos szakirodalmi tevékenysége nem volt jelentős. Fiatal korában publikált néhány dolgozatot, később erre már nem fordíthatott kellő figyelmet sokirányú elfoglaltsága miatt. Fontosabbnak tartotta, hogy könyvekben foglalja össze tapasztalatait a szülésznők, az orvostanhallgatók és a gyakorló orvosok számára.

"Betegápolás" című könyve korszerű összefoglalását adta az akkori gyakorlati tudnivalóknak és nélkülözhetetlen volt az ápolónők képzésében.

"Nőgyógyászati tankönyv" címmel írott munkáját saját tapasztalatai alapján állította össze, ennek megfelelően sokkal inkább tekinthető eredeti szemléletű műnek, mint más szakkönyvek ismétlésének. - Szintén saját tapasztalatait foglalta össze "Háború és sebgyógyítás" címmel írott könyvecskéjében. - További értékes munkája a "Nőgyógyászat dióhéjban", rövid, lényegretörő fogalmazásban. Sajátos értéket ad munkáinak az, hogy ábráit maga rajzolta, fényképeit maga készítette.

Hogyan él Kenézy Gyula emléke öt-hat évtizeddel halála után, kap-e kellő megbecsülést az utókortól? Indokolt az erre a kérdésre vonatkozó adatokat és dokumentumokat csokorba szedni.

- A Debreceni Orvosegyesület 1934-ben Kenézy emlékülést rendezett, ahol Probstner Arthur egyetemi magántanár tartott emlékbeszédet.

- A professzori villában orvosi könyvtárat alakítottak ki, amit Kenézy Gyuláról neveztek el.

- A Debreceni Egyetem megalapításának 40. évfordulóján Kenézy Gyula emlékülést rendeztek a Szülészeti Klinikán. Az ünnepi beszédet Árvay Sándor professzor, a klinika igazgatója tartotta.

- Kenézy Gyula hamvait exhumálva, a Debrecen város által adományozott díszsírhelyen temették el 1954-ben.

- A hajdúszoboszlói Bocskai István múzeum 1975 októberében időszaki kiállítással adózott Kenézy Gyula emlékének, 1981-től pedig az állandó helytörténeti kiállítás részlete idézi életművének főbb állomásait és dokumentumait.

- Hajdúszoboszlón 1981. november 21-én emlékülést rendeztek Kenézy születésének évfordulóján. Ünnepi beszédet mondott Árvay Sándor nyugállományú professzor. - Ugyanekkor emléktáblát helyeztek el Hajdúszoboszlón az egészségház falán. Megemlékezést tartott és a táblát leleplezte Dr.Garay Zsigmond városi főorvos.

- A Hajdu-Bihar megyei Tanács Kórház-Rendelőintézetet 1987 november 4-én Kenézy Gyuláról nevezték el. Az avató beszédet Dr.Medve László egészségügyi miniszter tartotta.

- 1987. november 13-án a Debreceni Tudományegyetem megalapításának 75. és a Szülészeti-Nőgyógyászati Klinika felavatásának 60. évfordulóján ünnepélyes megemlékezést rendeztek, s ezen előadást tartott Kenézy Gyuláról Árvay Sándor professzor. Az ünnepség résztvevői elhatározták, hogy Kenézy professzor tiszteletére emléktáblát készíttetnek, amit a klinika épületében helyeznek el. Az emléktábla költségeit a klinika jelenlegi és egykori dolgozói magukra vállalták.

- Az emléktáblát - Hondromatidisz Rigasz képzőművész alkotását - 1988-ban Dr.Lampé László egyetemi tanár, a klinika igazgatója avatta fel. - Az alkalomra emléklakett is készült.

- Az immár Kenézy Gyuláról elnevezett Hajdu-Bihar megyei Kórházban Kenézy emlékülést tartottak (1993 november). Ünnepi beszédet mondott Dr.Juhász Imre középiskolai tanár, aki Hajdúszoboszlón a Bocskai Múzeum igazgatója és az állandó kiállításon lévő Kenézy emlékek gondozója.

- A Szülészeti Klinika könyvtárában került elhelyezésre Pálfy József 1914-ben - még a Bábaképzőben - készített nagy méretű festménye: Kenézy operál.

- A Klinika igazgatói szobájában Semmelweis és Kézmárczky képe mellett Kenézy portréja látható.

- Hajdúszoboszlón utcát neveztek el róla.

- Hajdúszoboszlón a Bocskai Múzeumban több mint 20 éve állandó kiállítás mutatja be Kenézy életművének főbb állomásait és dokumentumait.

- Dr.Lampé László egyetemi tankönyvében (Szülészet-nőgyógyászat I-II-III.,Semmelweis Kiadó, Budapest, 1981.) és a további kiadásokban a szülészet-nőgyógyászat hazai történetének ismertetése során Kenézy életműve is említésre kerül.

Sok bizonyíték van tehát arra, hogy Debrecen város, a megye, a Hajdúság és az egyetem állami és egészségügyi vezetői szívükbe zárták a kivételes tehetségű és képességű egyéniséget és sok figyelmességgel, intézkedéssel, visszaemlékezéssel és tudományos ülés szervezésével őszinte tisztelet nyilvánításával adóznak Kenézy Gyula emlékének.

FELHASZNÁLT FORRÁSMUNKÁK

Árvay Sándor: Kenézy Gyula.

Orv.Hetil. 118, 2977-2979 (1977)

Árvay Sándor: Emlékezés Kenézy Gyulára halálának 50. évfordulóján.

Hajdúszoboszló, 1981. november 21-én.

Megjelent a "100 éves a Debreceni Közkórház" Emlékkönyvben a 161-166.oldalon

(Szerk.: Lakatos Lajos)

Árvay Sándor: Emlékezés Kenézy Gyulára. A klinikai élet első esztendei.

Emlékelőadás a Szülészeti Klinikán a Debreceni Tudományegyetem megalapításának 60. évfordulóján, 1988. április 11-én.

Megjelent a Debreceni Orvostudományi Egyetem Női Klinika Évkönyv 1987. kötetében a 37-44. oldalon.

Barabás Lajos: In memoriam Kenézy Gyula.

Orv.Hetil. 101. 715-716.

Bot György: A Debreceni Orvostudományi Egyetem története és professzorainak életrajza 1918-1988.

Csokonai Kiadó, Debrecen 1990.

Fehér Gábor: Az utolsó nagybotos.

Exodus kiadó, Debrecen, 1940. A 81-93. oldalon: Salánky József uram emlékezete.

Garay Zsigmond: Kenézy Gyula munkásságának méltatása a Kenézy emléktábla leleplezése alkalmából.

Hajdúszoboszló, 1981. november 21.

Juhász Imre: Kenézy Gyula, a szervező orvosprofesszor (1860-1931).

Hajdu-Bihari Napló 32. 2-13. oldal, 1975.

Juhász Imre: Hajdúszoboszló nagyjai.

In: Hajdúszoboszló monográfiája. Szerk.: Dankó Imre, Hajdúszoboszló, 1975.

684-686 oldal.

Juhász Imre: Megőrzésre méltó eszközök. Ünnepi beszéd a Kenézy Gyula kórházban a Kenézy emlékkiállítás megnyitóján. 1993. november.

Megjelent a Kenézy Hírmondó 1993. 3. számában a 14. oldalon.

Koncz Ákos: Kenézy Gyula dr. - Udvari tanácsos, a bábaképezde igazgató tanára.

A Debreczeni Képes Kalendárium ismeretterjesztő és szépirodalmi része 72-73. oldal, 1912.

Lakatos Lajos (szerk.): 100 éves a Debreceni Közkórház.

Emlékkönyv, 1893-1993.

Lampé László: Szülészeti-Nőgyógyászat I-II-III. Egyetemi tankönyv, Medicina,

Budapest, 1981. (első kiadás) 23. oldal.

Lampé László: Kenézy Gyula életművének méltatása a Kenézy emléktábla avatása alkalmából.

Debrecen, Szülészeti Klinika, 1988. április 11.

Megjelent a Debreceni Orvostudományi Egyetem Női Klinika Évkönyv 1988. kötetében a 17-19. oldalon.

N.N.: A debreczeni egyetem felavatása.

A Debreczeni Képes Kalendárium ismeretterjesztő és szépirodalmi része VII.-XVI. (1919)

N.N.: Dr.Kenéz Gyula. A debreczeni tudományegyetem 1919-1920 tanévi rektora. A Debreczeni Képes Kalendár ismeretterjesztő és szépirodalmi része. 20-23. oldal, 1921.

Probstner Arthur: Emlékbeszéd Kenéz Gyuláról.

Magyar Nőgyógyászat 6. 1935. (Különlenyomat. - A Debreceni Orvosegyesület 1934. március 8-i Kenéz-emlékülés előadása.)

Raics Jenő: Személyes közlés.

Ruzicska Gyula: A harmincas évek magyar szülészetének rövid története, szervezési formái és eredményei.

Kézirat, 1980.

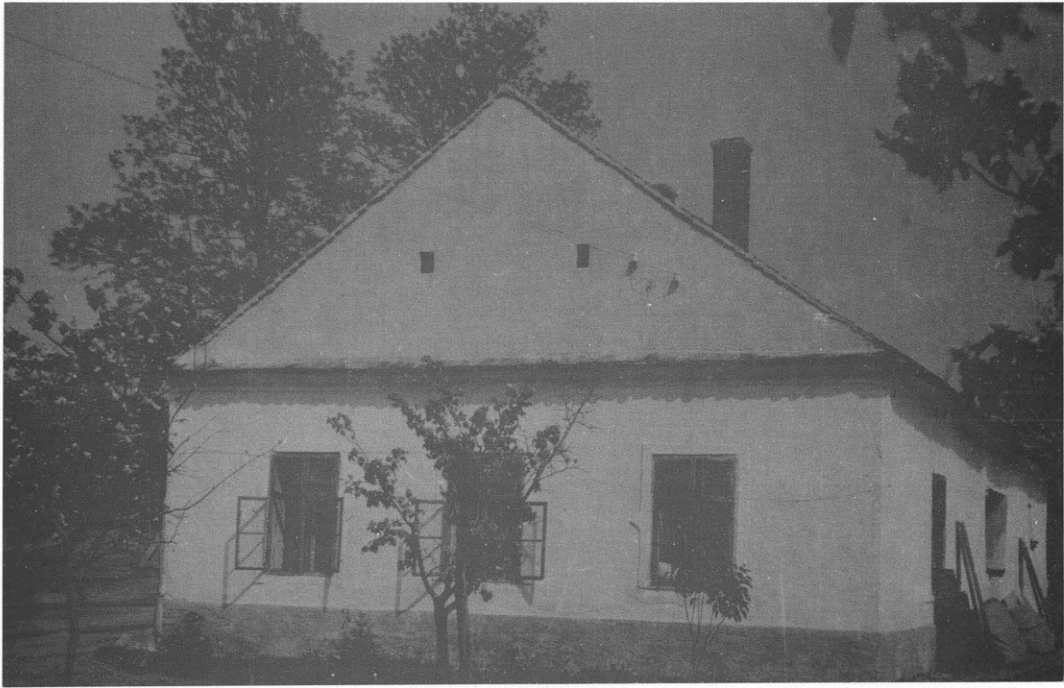
Válogatás a korabeli sajtóban:

Debreczen, 1927. május 13.

Hétfői Napló, Budapest 1928. április 16.

Debreczen, 1931. november-27., november 29.

KÉPMELLÉKLET

1) A Kenézy család lakóháza Hajdúszoboszlón

2) Az első négy okleveles bába társágában (1902)

3) Kenézy Gyula tiszti egyenruhában az I.világháború idején

4) Kenézy operál
Pálffy József festménye.
Készült 1914-ben a régi
Bábaképző Intézet műtőjében

5) Az Orvosi Kar professzorai 1925-ben

Állnak: Bodnár János, Kettesy Aladár, Wodetzky József, Huzella Tivadar, Csiky József, Hüttl Tivadar, Orsós Ferenc, Elischer Gyula, Benedek László

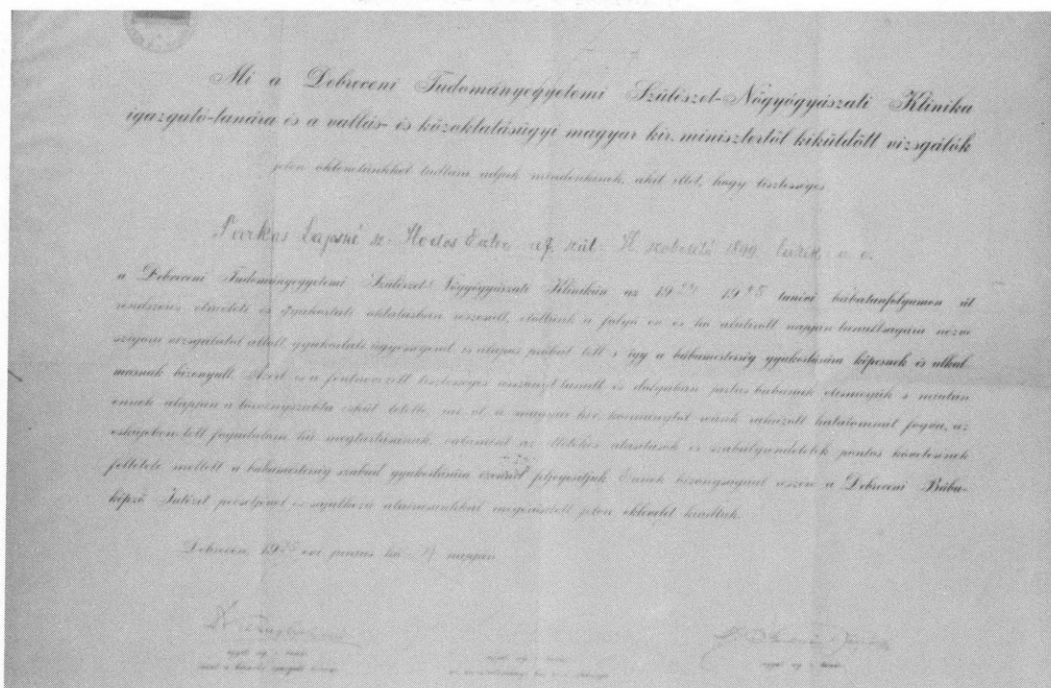
Ülnek: Verzár Frigyes Belák Sándor, Kenézy Gyula, Szontágh Félix, Neuber Ede,
(A felvételt id.Ruzicska Gyula készítette)

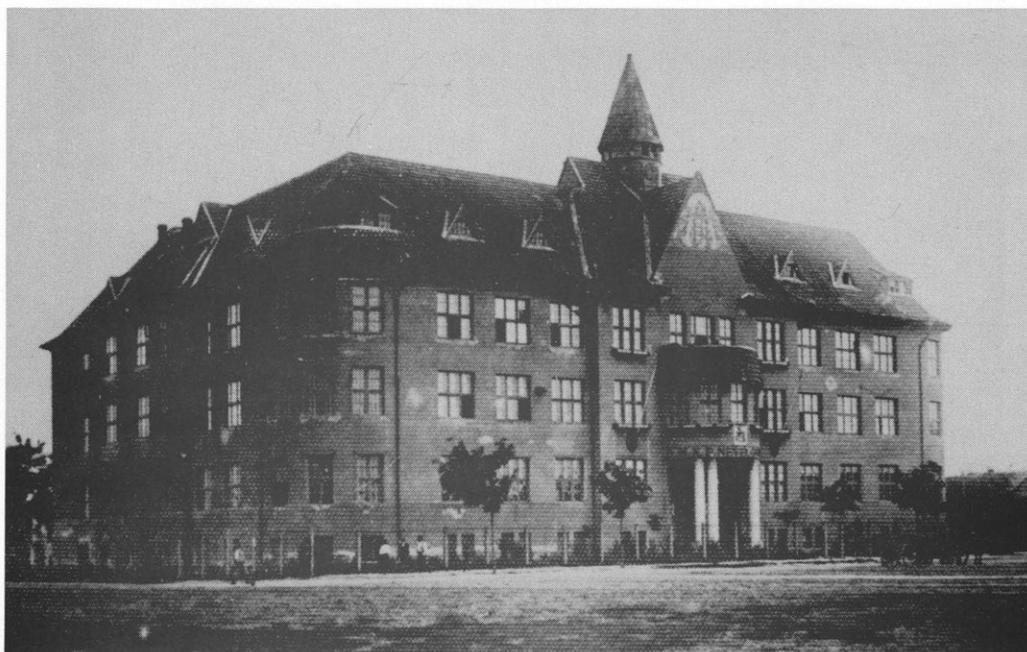
6) Gróf Klebelsberg Kúno vallás- és közoktatásügyi miniszter Debrecenben (1912)
tárgyalt az egyetem vezetőivel

Állnak: Kenézy professzor, Miskolczi Kálmán tanársegéd

Ülnek: 1,2: a miniszter kísérei, 3: Dr.Sass Béla teológiai professzor, egyetemi rektor, 4: Gróf Klebelsberg Kúno, 5: Dr.Miskolczi Lajos főispán, 6: Dr.Tóth Lajos államtitkár, 7: Dr.Erdős József teológiai professzor

7) 1925-ből származó bábaoklevél, amely "... tudtul adja, hogy tisztességes Farkas Lajosné, sz.Hodos Eszter ref.szül. H.szoboszló 1899. lakik... az 1924-1925 tanévi bábatanfolyamon át rendszeres elméleti és gyakorlati oktatásban részesült, előttünk ... tanulására is alapos próbát tett, így a bábamesterség gyakorlására képesnek és alkalmasnak bizonyult. Ezért is a fentvezett tisztességes asszonyt tanult és dolgában jártas bábának elismerjük..."

8) A bábaképző (DEMKE) épülete

9) Az épülőben lévő Szülészeti Klinika

10) A Szülészeti Klinika épülete
a felavatás után, a beköltözés előtt

11) Kenézy professzor és a Szülészeti Klinika alkalmazottai 1926. október 17.

Az előadások címe, az előadó tanárok nevével	Heti órák száma	A quaeator bizonyítja a beirat- kozást	A tanár bizonyítja a jelentkezést a félév kezdetén	
			aláírás	nap
Dr. Békák Sándor Közegészségtan.	5		Békák	
Dr. Kenéz Gyula Szülészeti és nőgyógyás- zat.	7 1/2		Kenéz	17
Dr. Kenéz Gyula Szülészeti szemia- num.	3	A DEBRECENI M. NÉR. TISZA ISTVÁN 1928 SZEPT. 12. TUDOMÁNYEGYETEM QUAEATORA.	Kenéz	18
Dr. Kenéz Gyula Szülészeti műkölttan.	1 1/2		Kenéz	
Dr. Beuadek István Tudg. és elmeorvoslás szak.	5		Beuadek	
Dr. Beuadek István Tudg. a. elmeorvoslás- szak. diaquosofika.	2		Beuadek	
Dr. Kovács Aladár Eüvelési és gyakorlati Szemészet.	7 1/2		Kovács	
Dr. Kovács Aladár Szemészet műkölttan.	3		Kovács	
Dr. Neuber Ede Bőr és nemi költtan.	5		Neuber	19
Dr. Neuber Ede, Dermatológiai prakt- ikum.	2		Neuber	19

Az anyakönyvi lappal megegyezően a debreceni tud. egyetem quaeator.

Látta :

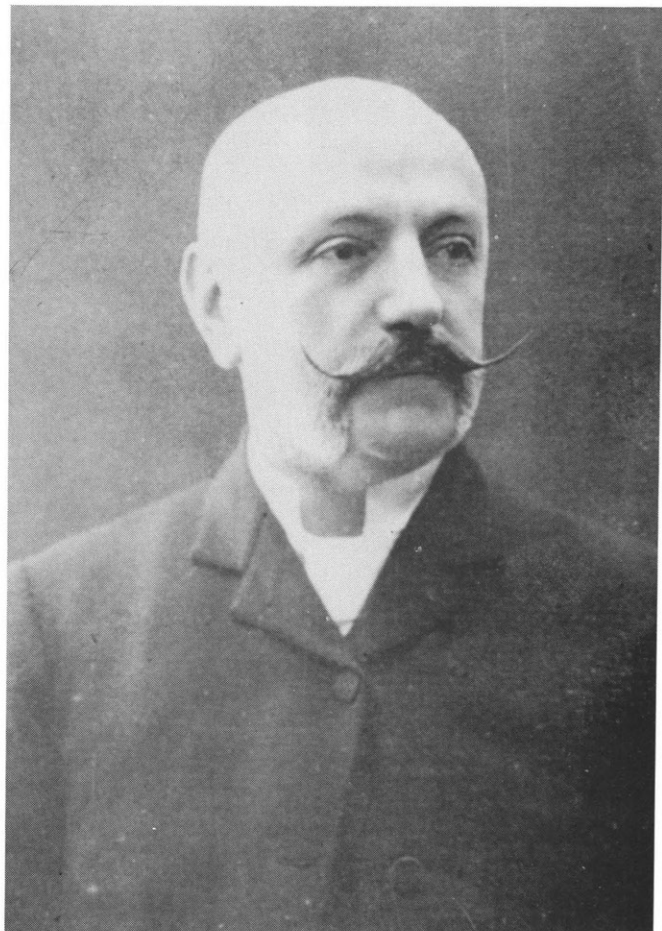
e. i. Dékán.

A quaeator bi- zonyítja a tan- díj felvezését, vagy a tanul- mánymentességet	A tanár bizonyítja a leckelátogatást a félév végén		Jegyzetek
	aláírás	nap	
	Békák		hitelmon eslaguolt.
	Kenéz		Békák ezen jót eslaguolt. Kenéz
	Kenéz		
	Kenéz		
	Kenéz		
	Beuadek		
	Beuadek		
	Kovács		hitelmon eslaguolt.
	Neuber		
	Neuber		

Látta : A debreceni tud. egyetem quaeator.

e. i. Dékán.

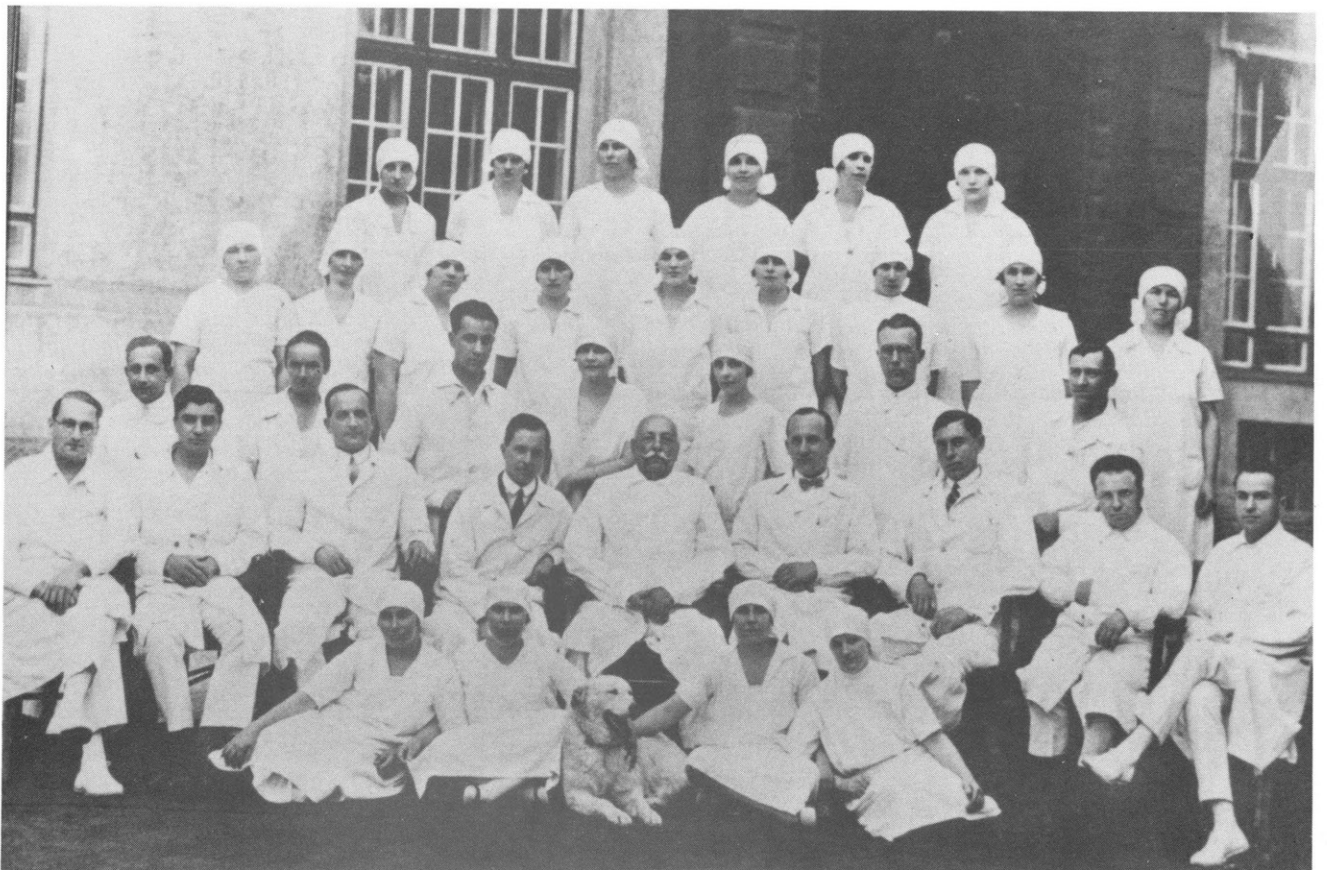
12) Egy 1928-29 évi leckekönyv egyik lapja

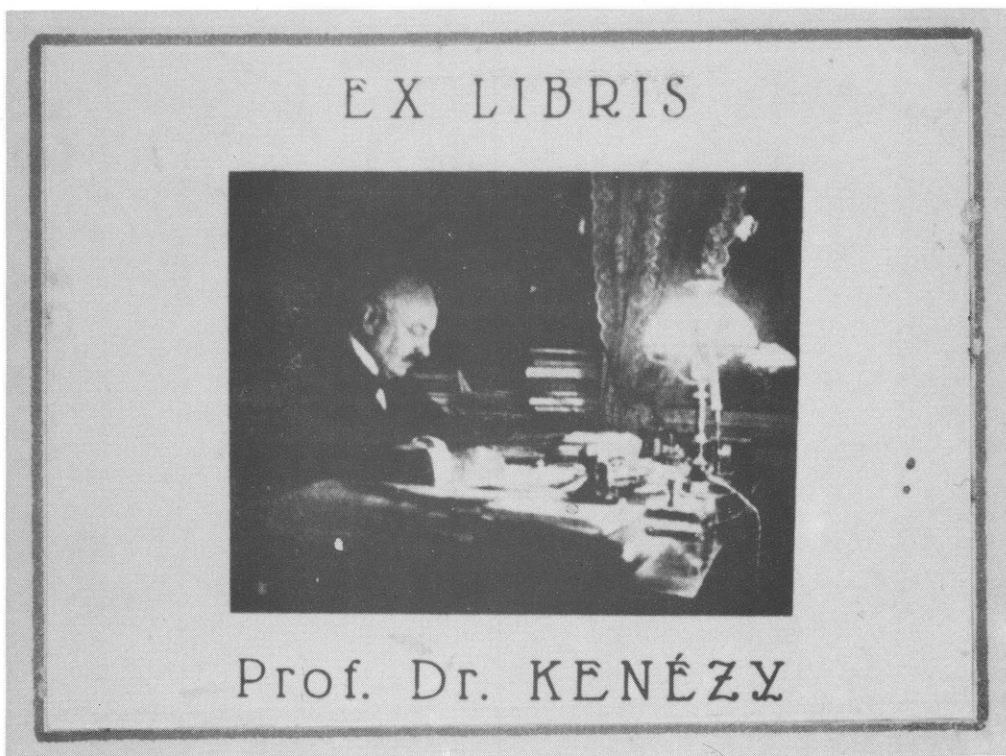
13) Kenéz Gyula arcképe

14) Kenézy mellszobra

15) Orvos- és szülész nő munkatársai körében 1929-ben hűségese kutyájával

16) Kenézy ex librise

17) Hegedűkészítés közben

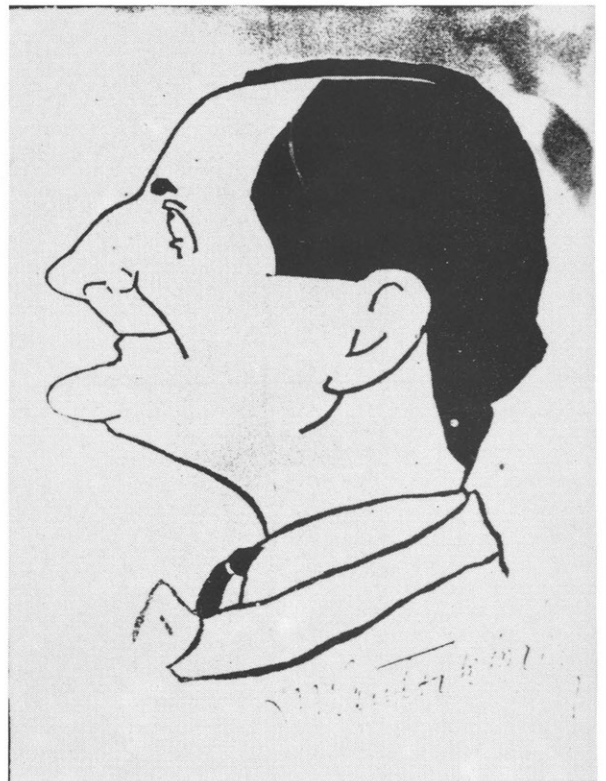
18) Dr.Probstner Arthur "a tanár Úr"

19) Dr.Maklári (Mayer) Elek I. tanársegéd

20) Dr.Imre Gábor tanársegéd, a röntgen
laboratórium vezetője

21) Dr.Kontsek Béla tanársegéd

22) Dr. Magyary Cornél tanársegéd

23) Dr. Bősze Lajos díjas gyakornok

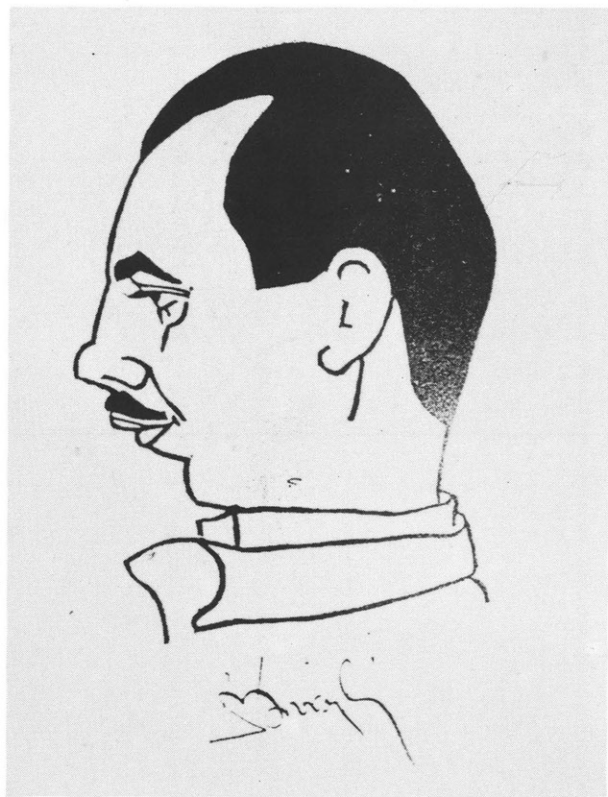
24) Dr. Fekete Károly díjas gyakornok

25) Dr. Raics Jenő díjas gyakornok

26) Dr.Csanádi Sándor díjtalan gyakornok

27) Dr.Árvay Sándor díjtalan gyakornok

28) Dr.Solth (Schubert) Károly díjtalan
gyakornok

29) Dr.Csap Tibor díjtalan gyakornok

30) Dr.Schiff Ödön díjtalan gyakornok

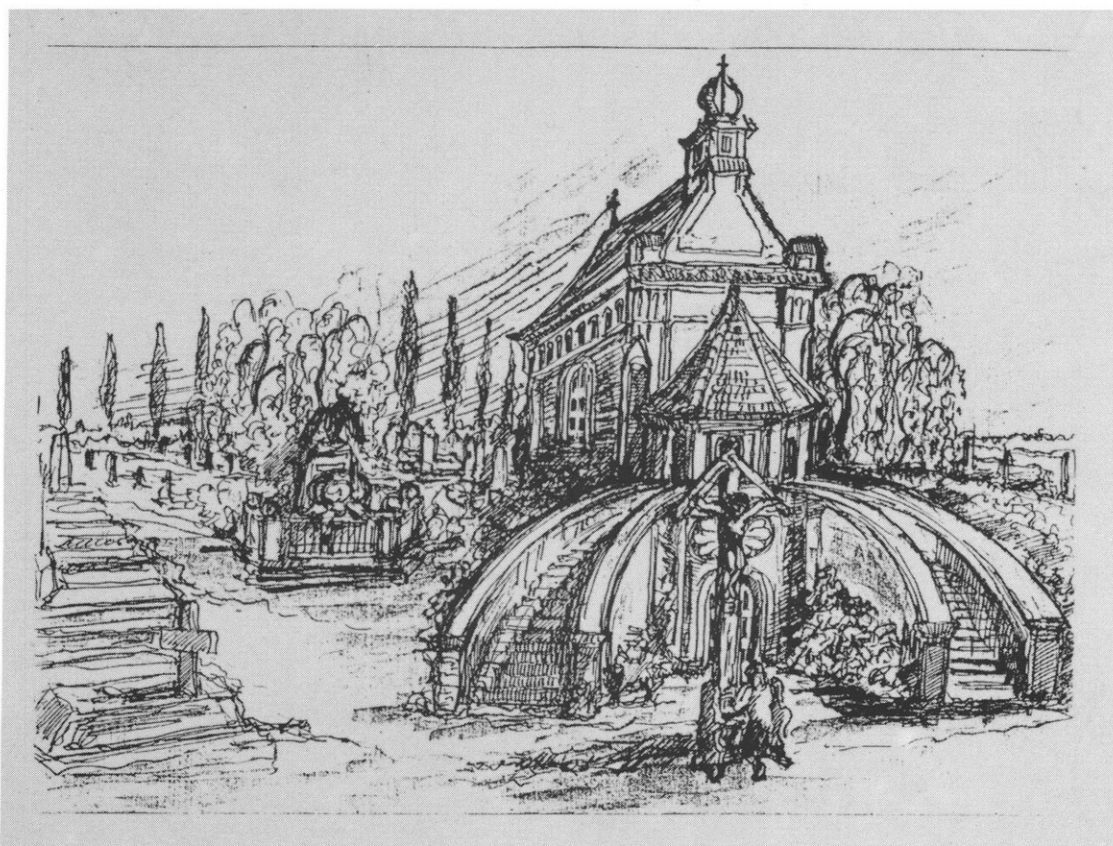
31) Dr.Varga Gyula díjtalan gyakornok

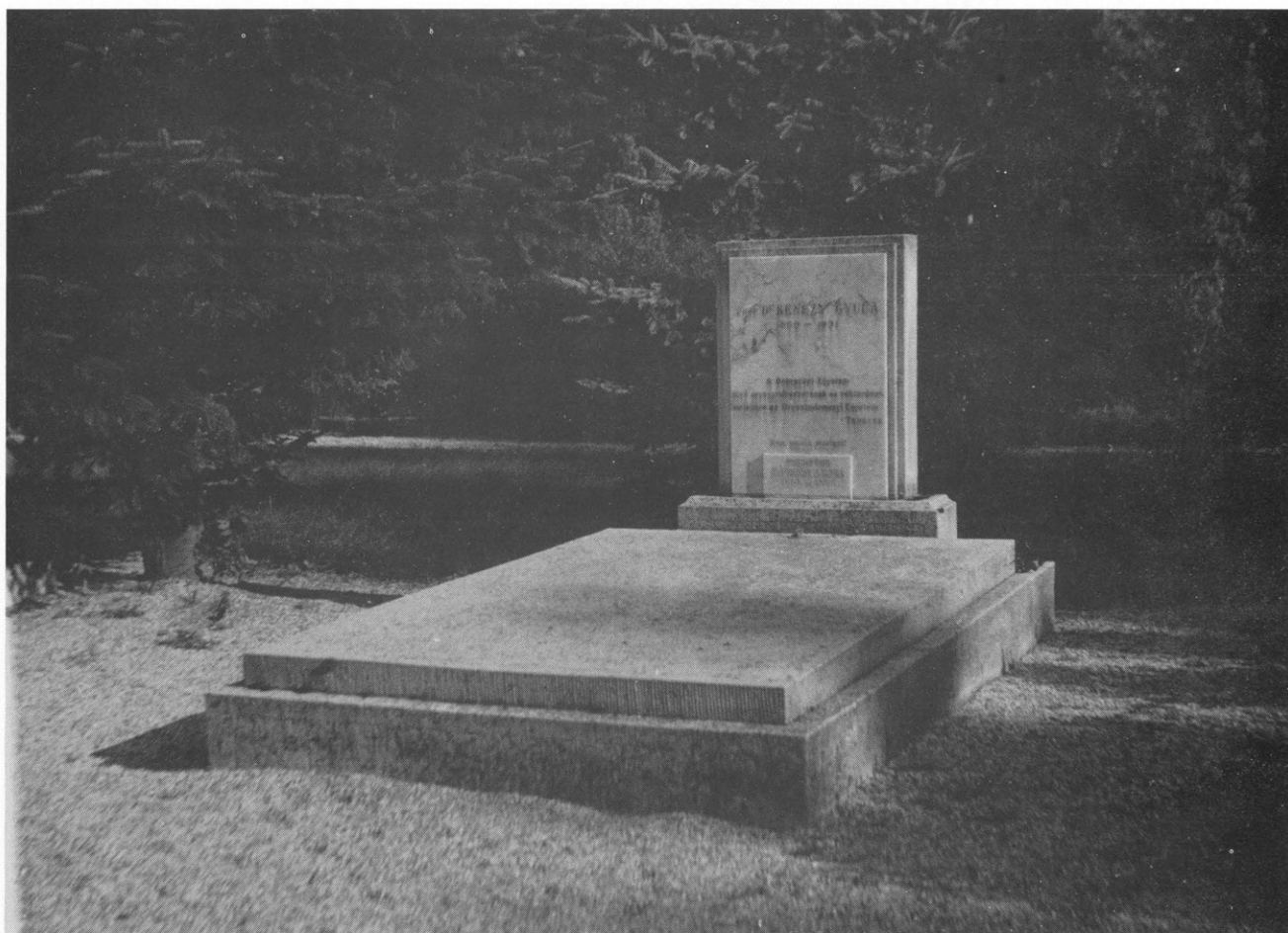
32) Dr.Szendi Balázs díjtalan gyakornok

33) Faragó Gábor grafikus művész, aki a karikatúrákat készítette 1930-ban a Szülészeti Klinika orvosairól

34) Kenézy Gyula sírja a Szent Anna utcai római katolikus temetőben a kápolna mögött jobbra. (A kápolnát 1774-ban építtette Kállay János a tiszántúli Kerületi Tábla elnöke. Alatta 8 fülkés sírbolt. A provinciális barokk stílusban épült kápolnát a bejáratnál magas oromfal, a lépcső íveit lezáró oszlopos tetőtornác díszíti. Az épületet, amely kiemelkedő dombháton áll 1962-ben helyreállították.)

35) Kenézy Gyula síremléke a Köztemetőben, a Debrecen város által adományozott dízsírhelyen

NŐGYÓGYÁSZAT

DIÓHÉJBAN.

IRTA

Dr. KENÉZY GYULA,

a debreczeni m. kir. bábaképezde igazgatótanára

A SZÖVEG KÖZÉ NYOMOTT 43 KÉPPEL.

BUDAPEST,
DOBROWSKY ÉS FRANKE KIADÁSA.

1908.

Dr. Kenézy Gyula
1908.

36. ábra

A NŐGYÓGYÁSZAT KÉZIKÖNYVE

IRTA

Dr. KENÉZY GYULA

A DEBRECZENI KIR. BÁBAKÉPEZDE IGAZGATÓ TANÁRA.

Olaszóterem

UNIVERSITAS
KÖNYVKIADÓ TÁRSASÁG
BUDAPEST, 1914.

37. ábra

Socska István Múzeum
Majduszoboszió

A BETEGÁPOLÁS KÖNYVE.

ÍRTA
KENÉZY GYULA dr.,
a debreceni bábaiskola igazgatótanára.

□ □

A SZERZŐ KIADÁSA.

38. ábra

BÁBAKÖNYV.

ÍRTA
KENÉZY GYULA dr.
A DEBRECENI KIR. BÁBAKÉPEZDE IGAZGATÓTANÁRA.

SZERZŐ SAJÁTJA.

39. ábra

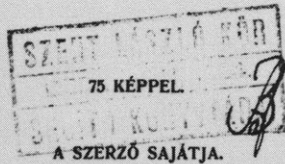
DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA
1910. — 80.

SZÜLÉSZET

ORVOSTANHALLGATÓK ÉS ORVOSOK RÉSZÉRE.

IRTA:
DR. PROBSTNER ARTHUR
KLINIKAI ADJUNKTUS.

ÁTNÉZTE ÉS ELŐSZAVÁT IRTA:
DR. KENÉZY GYULA
EGYET. NY. R. TANÁR, UDV. TAN. A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN
TUD. EGYETEM SZÜLÉSZETI-NŐI KLINIKÁJÁNAK IGAZGATÓJA.

40. ábra

SZÜLÉSZETI MŰTÉTEK KÉPEKKEL

SZIGORLÓ ÉS GYAKORLÓ ORVOSOK RÉSZÉRE

IRTA:
DR. SOÓS ZOLTÁN
TANÁRSEGÉD

ÁTNÉZTE ÉS ELŐSZÓVAL ELLÁTTA:
DR. KENÉZY GYULA
EGYETEMI NY. R. TANÁR, UDVARI TANÁCSOS
A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
SZÜLÉSZETI-NŐI KLINIKÁJÁNAK IGAZGATÓJA

60 KÉPPEL.

BUDAPEST, 1926
MAI HENRIK ÉS FIA KÖNYVKIADÓ
MAI BÉLA KIADÁSA
IV. MÚZEUM-KÖRUT 35.

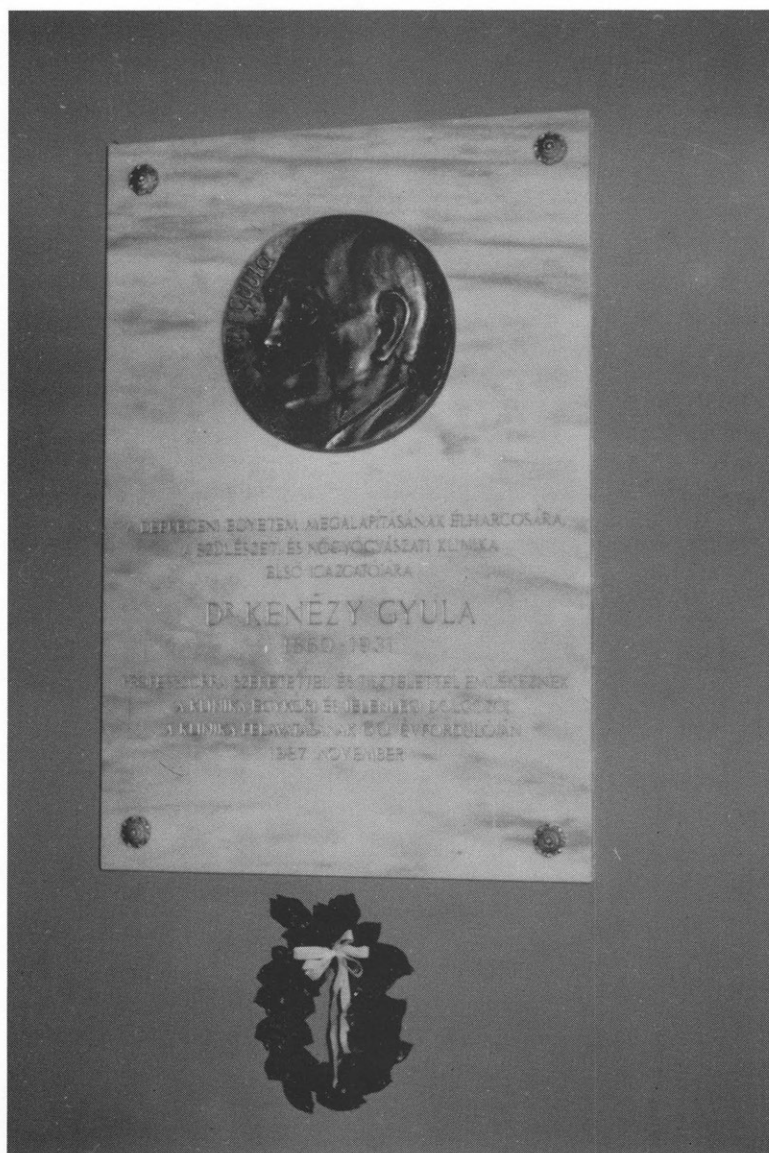
41. ábra

42) Dr.Garay Zsigmond városi főorvos
leleplezi az emléktáblát
Hajdúszoboszló 1981. november 21.

43) Az 1987-ben készült Kenézy plakett
Hondromatidisz Rigasz alkotása

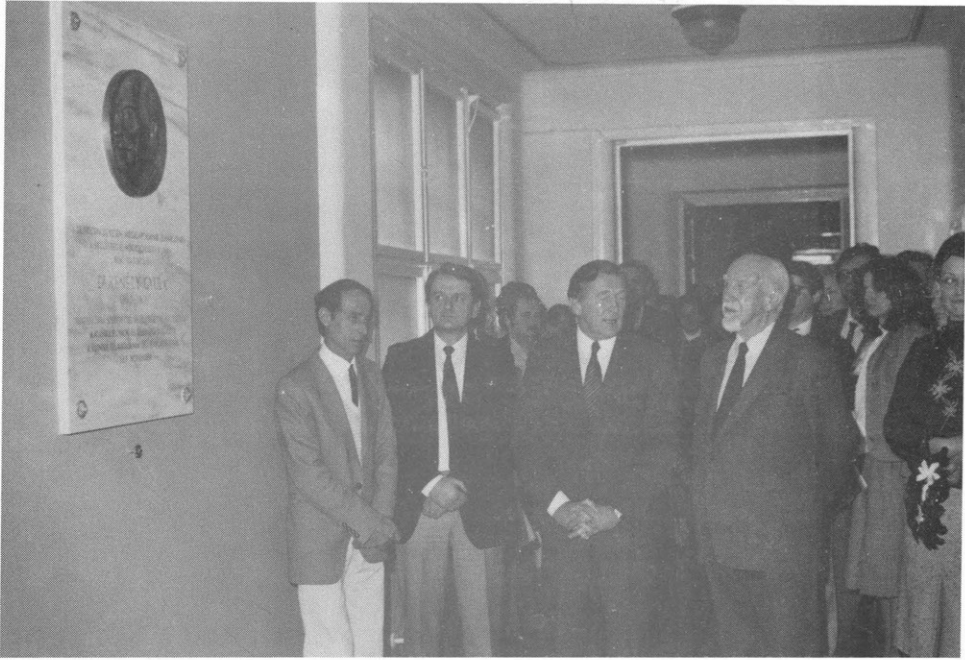
44) A Szülészeti Klinika orvosai által készített emléktábla. A hálás utókor őszinte érzéseit fejezi ki az emléktábla felirata:

A Debreceni Egyetem megalapításának élharcosára,
a Szülészeti és Nőgyógyászati Klinika első igazgatójára

DR. KENÉZY GYULA
1860-1931

professzorra szeretettel és tisztelettel emlékeznek
a klinika egykori és jelenlegi dolgozói,
a klinika fennállásának 60. évfordulóján.

1987. november

45) Az emléktábla leleplezése. Az előtérben Hondromatidisz Rígasz az emléktábla készítője, Dr.Papp Zoltán, Dr.Lampé László, Dr.Árvay Sándor professzorok.

46) Az utód, Dr.Kovács Ferenc egyetemi tanár

KIADJA A DOTE REKTORI HIVATALA

Példányszám: 300

P.Ny. Bt Debrecen

A DEBRECENI ORVOSKÉPZÉS NAGY ALAKJAI c. SOROZAT
EDDIG MEGJELENT TAGJAI:

Dr. Alberth Béla:	Dr. Kettesy Aladár
Dr. Kulcsár András:	Dr. Fornet Béla
Dr. Hadházy Csaba:	Dr. Krompecher István
Dr. Törő Imre:	Dr. Huzella Tivadar

ELŐKÉSZÜLETBEN:

Dr. Varga Emil:	Dr. Went István
Dr. Gomba Szabolcs:	Dr. Endes Pongrác
Dr. Majerszky Klára:	Dr. Sántha Kálmán
Dr. Jeney András:	Dr. Jeney Endre
Dr. Nagy Endre:	Dr. Szodoray Lajos
Dr. Hernádi Ferenc:	Dr. Vályi - Nagy Tibor
Dr. Zs. Nagy Imre:	Dr. Verzár Frigyes
Dr. Csécei György:	Dr. Hullay József
Dr. Szállási Árpád:	Dr. Szontagh Félix
Dr. Szállási Árpád:	Dr. Weszprémi István
Dr. Péter Mózes:	Dr. Elischer Gyula
Dr. Szállási Árpád:	Dr. Benedek László

A megjelent füzetek a DOTE Rektori Hivatalban szerezhetők be.
(4012 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.; Fax: 52/419 - 807)